

Taidetyöpaja varhaiskasvatuksessa

Laura Nukari

2022 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Taidetyöpaja varhaiskasvatuksessa

Laura Nukari
Sosionomi Amk
Opinnäytetyö
huhtikuu, 2020

Toiminnallinen opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Helsingissä sijaitsevan varhaiskasvatustalouden kanssa. Samassa talossa sijaitsee kaksi varhaiskasvatustaloutta, pienten koululaisten iltapäiväkerho ja peruskoulun kaksi ensimmäistä luokkaa.

Opinnäytetyön kirjallisessa osuudessa on keskitytty taiteellisen työskentelyn vaikutukseen vuorovaikutuksen ja yhteisöllisyyden edistäjänä ja siihen mikä on ohjaajan rooli luovuuden tukijana. Konkreettisenä työnä on varhaiskasvatustalouteen tehty kylttejä viitoittamaan ryhmien sijaintia ja kertomaan ketkä talossa toimii.

Opinnäytetyönä toteutettiin taidepaja ja palautetta pyydettiin suullisesti ja kirjallisesti, lapsilla oli myös mahdollisuus äänestää hymynaamoilla. Omat havainnot työskentelyn aikana olivat myös tärkeänä palautteen keräämisessä. Päämääränä oli luoda työskentelymalli, joka jäisi työtavaksi talolle ja edistää lasten osallisuutta, vuorovaikutusta ja ryhmäytymistä. Palautetta saatiin valitettavasti varsin niukasti ja tulosten analysointi jäi pitkälti omien havaintojeni varaan.

Selkeästi työpajatyypinen työskentelymalli oli toimiva ja lapsille ja aikuisille miellyttävä tapa tehdä. Tarkoituksena oli sekoittaa ryhmiä niin, että eri ryhmien lapset pääsisivät toimimaan yhdessä. Työpajan tarkoituksena oli se, että lapset pääsisivät kehittämään osallisuutta ja vuorovaikutusta ja toimimaan eri-ikäisten lasten kanssa ryhmärajojen yli. Siinä kohdassa vaikutti suuresti edelleen vallinnut Covid-19, ryhmiä ei saanut sekoittaa keskenään. Mielenkiintoista olisi toteuttaa paja useampana vuonna, pääsisi analysoimaan tuloksia useamman kerran pohjalta.

Asiasanat: toiminnallinen opinnäytetyö, osallisuus, vuorovaikutus

This functional thesis was conducted in cooperation with a day care center in Helsinki. In the same unit, there are two different day care centers, the first and second grades of school and an afternoon club for the pupils.

The theoretical starting points of this thesis were how visual art methods contribute to interaction and community between children and about the role of the tutor. As a concrete product, signs were created to show where groups are situated and who works in the unit.

The functional part involved a workshop, where children worked together. Feedback was asked in written and spoken form, the participating children could also vote with smiley faces. Also, the author's own observation played a central role in evaluating the results of the project. Unfortunately, little feedback was given, so analyzing the results concentrated mostly on the author's own observations.

Based on the feedback and observations, the way of working in a workshop was enjoyable for both the children and adults. The original aim was to mix up the groups so that the children would work with other children outside their own group. Therefore, the children would have had a good opportunity to work with their community and interaction skills. However, because of the Covid-19 situation it was not allowed to mix the groups. It would be very interesting to organize such a workshop more than once, then it would be possible to analyze the results better.

Keywords: functional thesis, interaction, community

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Turvallinen oppimisympäristö ja sen edellytykset	7
2.1	Yhteisö	7
2.2	Ryhmytyminen.....	8
2.3	Lasten osallisuus ja vuorovaikutus.....	8
3	Taide- ja kulttuurikasvatus varhaiskasvatuksessa	9
3.1	Taidekasvatus	10
3.2	Ohjaajan rooli luovuuden tukijana	11
4	Yhteistyökumppani	12
5	Työn tavoitteet ja tarkoitus	13
6	Eettisyys ja luotettavuus	14
7	Toiminnan suunnitelma.....	16
8	Arviointimenetelmät ja aikataulu.....	19
9	Toteutus	20
10	Pohdinta ja johtopäätökset.....	23
	Lähteet	27
	Liite 1: Viesti vanhemmille.....	29

1 Johdanto

Suunnittelemani toiminnan järjestin helsinkiläisen varhaiskasvatuksen yksikössä, saman katon alla toimii kaksi Helsingin kaupungin päiväkotia, peruskoulun ensimmäinen ja toinen luokka ja pienten lasten iltapäiväkerho. Talossa toimii siis neljä yksikköä ja työni tavoitteena oli järjestää toiminta, johon kaikki lapset pääsevät osallistumaan. Järjestin päiväkodin pihalla taidepajan, johon kaikki talon lapset saivat osallistua oman ryhmänsä toiminnan lomassa.

Toiminnallisen opinnäytetyöni tavoitteena oli lisätä lasten osallisuuden tunnetta, auttaa ryhmäytymisessä ja yhteisöllisyyden tunteen luomisessa. Toimintayksikkö on suhteellisen uusi ja henkilökunnasta lähti toive siihen, että lapset tekisivät jotain yhdessä ryhmärajojen yli. Toiveena oli, että lasten kädenjälki näkyisi enemmän arjessa ja että kaikille toimintayksikön ryhmille kasvaisi vahva yhteishenki.

Pajatyöskentelyn ajatus lähti henkilökunnasta eräässä talon yhteisessä kokouksessa. Talossa vierailevilla on ollut vaikeuksia löytää tiensä eri ryhmien luokse. Henkilökunnalta nousi myös toive siitä, että lasten kädenjälki pääsisi enemmän näkyviin ja samalla rakennettaisiin yhteenkuuluvaisuuden tunnetta eri-ikäisten lasten välille.

Menetelmänä järjestin lapsille taidepajan, johon kaikki saivat osallistua ja jonka lopputuloksena oli, opastekylttejä talon seinille. Taidepajoissa lapset pääsivät tutustumaan erilaisiin tekniikoihin, kuten painamiseen, kollaasiin tekoon ja maataiteeseen.

Meillä kaikilla on oma tapamme olla ja viestittää. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja nähdyksi juuri sellaisena, kuin hän on ja tulla hyväksytyksi juuri sellaisena kuin hän on. Luovien toimintojen kautta on monelle helpompi avautua ja tulla kuulluksi. Minulle tulevana sosionomina on tärkeää se, että lapsen ääni kuuluu ja näkyy tekemisessä. On myös tärkeää, että kaikki tuntevat olevansa tärkeä osa ryhmää ja yhteisöä, osallisuus on minulle tärkeä arvo.

Pihalla lapset pääsivät tekemään yhteistä taideprojektia. Lopputuotteena ovat uudet kyltit, jotka viitoittavat vieraille eri ryhmien sijaintia ja kertovat talosta löytyvät toimijat. Saman katon alta löytyy useampi toimija. Kylttien valmistamisen lisäksi lapset pääsivät piirtämään yhteiselle paperille tusseilla ja puuvärikynillä. Lapset pääsivät myös kokeilemaan maataidetta, pihalla on hiekkapohja ja siihen on helppo piirtää sormella, kepillä tai esimerkiksi kävylä. Tekemisen lomassa harjoittelimme vuorovaikutustaitoja, ryhmässä toimimista ja hiekan värioppia.

Tavoitteenani oli edistää talon yhteisöllisyyttä, lasten ryhmäytymistä ja talon eri toimijoiden yhteistyötä keskenään. Toiveenani on, että suunnittelemani kaltainen taidepaja voisi jäädä pysyväksi toimintatavaksi talolle. Taiteellisen työn tekeminen toimii hyvin vuorovaikutuksen ja keskustelun edistäjänä. Tekemällä pieniä muutoksia arkeen on mahdollista saada lapsille monipuolisia kulttuuri ja taide-elämyksiä. Olisi tärkeää tuoda pieniä taidetekeä osaksi arkea ja sitä kautta saada taiteen tekeminen osaksi jokapäiväistä arkea.

2 Turvallinen oppimisympäristö ja sen edellytykset

Varhaiskasvatustalain (540/2018 3§) mukaan yksi varhaiskasvatuksen tärkeistä tavoitteista on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista. Varhaiskasvatuksen päämääränä on toteuttaa monipuolista pedagogista toimintaa, joka perustuu lapsen leikkiin, liikkumiseen, kulttuuriperintöön ja taiteisiin. Mahdollistaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.

Meille kaikille on tärkeää tulla kuulluksi, nähdyksi ja hyväksytyksi juuri sellaisina kuin olemme. Varhaiskasvatuksen henkilökunnalla on tärkeä tehtävä lasten oikeuksien puolustajana ja edistäjänä. Varhaiskasvatuksen yksi tärkeä tehtävä on lasten osallisuuden tukeminen ja että lapsilla on turvallinen paikka oppia ja kehittää yhteiskunnassa tärkeitä sosiaalisia taitojaan. Luovien toimintojen kautta lapsen on mahdollista turvallisesti harjoitella itsensä ilmaisua, vuorovaikutusta ja keskittymistä. (VASU 2018, 42-42)

2.1 Yhteisö

Se, että kuulumme yhteisöön ja tunnemme olevamme tärkeä osa sitä, on todella tärkeää. On tärkeää, että yhteisön jäsenet tuntevat olonsa tasavertaisiksi yhteisön jäseniksi ja tulevat hyväksytyksi sellaisina kuin he ovat. Yhteisöön kuuluminen ei tarkoita sitä, että kaikki olisivat samanlaisia, vaan sitä että kaikki tulevat hyväksytyiksi juuri sellaisina kuin he ovat. (VASU 2018, 30)

Malinen kirjoittaa, että hyvänä lähtökohtana oppimiselle toimivat lapsen mielenkiinnon kohteet, aikaisemmat tiedot, toiveet ja tarpeet, mutta ne eivät suinkaan ole ainoita tärkeitä elementtejä oppimisessa. Oppimista syntyy, kun lapsi on vuorovaikutuksessa ympäristönsä, aikuisten ja toisten lasten kanssa. Jokaisella lapsella on oikeus päästä kokeilemaan ja kehittämään motorisia ja liikuntataitoja, vaikka ne eivät olisikaan jokaisen lapsen mielenkiinnon kohteita. Ryhmän kasvattajat pyrkivät löytämään lapsille heille mielekkään tavan opetella näitä asioita. (Malinen 2019, 98)

2.2 Ryhmäytyminen

Ryhmällä tarkoitetaan joukkoa yksilöitä, jotka ovat toistuvasti toistensa kanssa vuorovaikutuksessa. Ryhmän muodostavat sellaiset yksilöt, jotka tuntevat kuuluvansa ryhmään. (OPH, 2021.) Talossa on monta toimijaa, paljon aikuisia ja paljon lapsia. On tärkeää, että lapsiryhmissä on hyvä ryhmähenki ja yhteenkuuluvuus, jotta kaikilla on tilaa olla juuri sellaisia kuin he ovat. Myös talon eri ryhmät toimivat keskenänsä vuorovaikutuksessa ja olisikin tärkeää, että kaikilla olisi tunne siitä, että he kuuluvat sekä omaan luokkaansa/varhaiskasvatusryhmäänsä, mutta myös talo on yhteisö.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskus Karvi on tehnyt mielenkiintoisen tutkimuksen varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumisesta päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Tutkimuksessa korostettiin, että lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat olennaisia. Tutkimukseen osallistujien vastausten pohjalta on selvää, että varhaiskasvatuksessa tuetaan monin tavoin lapsen ryhmään kuuluvuutta. Lapsia tuetaan monin tavoin, tavoitteena lasten kokemukset ystävyydestä, yhteistoiminnasta ja ryhmään kuuluvuudesta. Myös se, että lapsi saa kokemuksia vaikuttamisesta koskien esimerkiksi lähiyhteisöään on tärkeää. Käytännön keinoja tähän olivat esimerkiksi ryhmäytymisleikit ja yhdessä toimiminen. (Karvi 117)

Siinä missä ryhmäytyminen on lapsille tärkeää, on se sitä myös henkilökunnalle. Toimivalla vuorovaikutuksella ja hyvin soljuvalla yhteistyöllä on huima merkitys lapsille ryhmäytymisen ja yhteenkuuluvuuden tunteen luomisessa. Arki varhaiskasvatuksessa on hektistä ja se, että henkilökunnalla on hyvä yhteishenki ja ryhmärajojen yli toimiva yhteistyö on arjen toimivuuden kannalta ehdottoman tärkeää. Taiteen ja kulttuurin tärkeys työhyvinvoinnin kannalta on ollut viime vuosina paljon esillä ja yhdessä tekemisen tärkeyttä ei voi kiistää.

2.3 Lasten osallisuus ja vuorovaikutus

On todella tärkeää, että yksilöt pääsevät osallistumaan ja vaikuttamaan, se auttaa meitä luomaan demokraattista ja kestävää tulevaisuutta. Yksi varhaiskasvatuksen tärkeistä tavoitteista on kannustaa oma-aloitteisuuteen ja tukea lapsen osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. On tärkeää, että lapset kohdataan arvostavasti ja kunnioittavasti. Se, että heidän ajatuksiaan kuunnellaan ja heidän aloitteisiinsa vastataan, vahvistaa osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapset ovat osallisina, kun toimintaa suunnitellaan, arvioidaan ja toteutetaan yhdessä. Lapsen käsitys itsestään kehittyy ja itseluottamus kasvaa, kun hän pääsee osallistumaan ja vaikuttamaan. Sitä kautta kehittyvät ja muovautuvat myös yhteiskunnassa tarpeelliset sosiaaliset taidot. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2018)

Viime vuosikymmeninä on nostettu entistä enemmän esille lapsen kuulemisen ja osallisuuden merkitystä. Lasten osallisuuteen ja sen mahdollistamiseen arjessa on alettu panostamaan

varhaiskasvatuksessa. Lasten oikeuksien sopimus määrittelee pitkälti lasten oppimiseen ja yhteisölliseen toimintaan liittyviä käytäntöjä ja periaatteita. Lapsen osallisuus määrittyy vuorovaikutuksellisenä toimintana, jossa lapsen on mahdollista vaikuttaa ympäristössään. (Koivula, Siippainen & Eerola-Pennanen 2017.) Osallisuutta on vaikea mitata, se on ennen kaikkea tunne. Dokumentointi ja selkeä, avoin ja rehellinen keskustelu nouseekin suureen arvoon osallisuutta arvioidessa.

Uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa ja esiopetussuunnitelmassa korostetaan lasten osallisuutta ja lapsilähtöistä toimintatapaa. Malinen kirjoittaa siitä, kuinka monesti uusien asioiden äärellä tehdään ylitulkintoja. Malisen mukaan useammat varhaiskasvatuksen työntekijät olisivat ilmaisseet mielipiteensä sitä vastaan, saako henkilöstö suunnitella mitään valmiiksi ja pitäisikö kaiken lähteä lasten mielenkiinnosta ja aloitteesta. Samaa oli pohdittu peruskoulun puolella, jossa opetussuunnitelmassa korostetaan myös lasten osallisuutta ja lapsilähtöisyyttä. On mietitty esimerkiksi käsityön opetuksen suhteen, onko aiheellista enää opettaa tekniikoita vai pitäisikö käsityön opetuksessa lähtökohtaisesti tarjota vain materiaaleja ja antaa lasten luovuuden kukoistaa. Antamalla opetusta tekniikoihin ja siihen miten materiaaleja voi käyttää on luovuuden mahdollista kukoistaa ja lapset saavat uusia ideoita ja pystyvät rakentamaan uutta jo opitun päälle. Malinen myös toteaa, että pelkkien improvisaatiopajojen järjestäminen olisi oppimisen kannalta huonoa lasten käsityötaitojen kehittymisen kannalta. Malinen kirjoittaa, että osallisuuden lisäämisen tarkoituksena on antaa lapselle mahdollisuus kuulua yhteisöön ja päästä vaikuttamaan omana itsenään. (Malinen 2019, 95-96)

3 Taide- ja kulttuurikasvatus varhaiskasvatuksessa

Peruslähtökohtana lasten taidekasvatukselle voidaan pitää turvallisen ja hyväksyvän tilan luomista. Lapsen tulee voida turvallisesti ja kehitystason mukaisesti kokea todellisuutta. Lasten tulee voida kokeilla eri taiteenaloja ja sitä kautta oppia ilmaisemaan ja käsittelemään tunteitaan ja ajatuksiaan. Oppimisympäristössä tulee olla tilaa ja aikaa lasta kiinnostaville asioille. Aikaa tulee olla sponttaanille leikille ja taiteelliselle ilmaisulle. Varhaiskasvatuksen ohjaajan tehtävänä on valjastaa käyttöön kuvitteellinen ja todellinen maailma siten, että leikki ja taiteen eri muodot mahdollistavat lapselle käsitellä symbolista todellisuutta konkreettisen todellisuuden rinnalla. Lapsi osaa heittäytyä leikin ja kuvittelun maailmaan, vaikka ymmärtääkin faktan ja fiktion erot. (THL 2009)

Lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun tulisi tavoitteellisesti tukea varhaiskasvatuksessa. Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Lasten tulee saada kokeilla erilaisia kuvan tekemisen taitoja, välineitä ja materiaaleja. Taidekasvatuksen tulee sisältää sekä spontaania, että ennalta suunniteltua toimintaa. Musiikillisen ilmaisun tavoitteena on vahvistaa lasten

kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Lapsille tarjotaan musiikillisia kokemuksia ja rohkaistaan käyttämään mielikuvitustaan. Heitä rohkaistaan ilmaisemaan musiikin herättämiä ajatuksia ja tunteita kertoen, kuvallisesti ja tanssien. Lapset tulisi myös tutustuttaa kulttuuriperintöön ja eri taiteenaloihin. (VASU 2018, 42-44)

Karvin tutkimuksen mukaan taidekasvatuksen asemaa varhaiskasvatuksessa tulee vahvistaa ja korostaa. Arvioinnin mukaan taidekasvatusta koskien kuvataidekasvatusta, ilmaisua ja osin myös musiikkikasvatusta toteutetaan arjessa vain satunnaisesti. Jotta tilanne saataisiin korjaantumaan, tulee toimintakulttuuri muokata kulttuuria ja taidetta tukevaksi. Lasten vaihtelevien läsnäoloaikojen, päivän organisoinnin tai tilojen siivouksen ei tulisi muodostua laadukkaan taiteellisen ja kulttuurisen toiminnan esteeksi. Lisäksi henkilöstön perus- ja täydennyskoulutuksessa tulee ottaa huomioon taideaineiden aseman ja sisältöjen tarkastelu. (Karvi)

Luovuuden kautta lapset rakentavat terveyttä ja hyvinvointia kokonaisvaltaisesti, itseohjautuvasti ja yhteisöllisesti. Taidekasvatus auttaa rakentamaan ei-välineellistä arvomaailmaa, joka auttaa luomaan kestävän perustan hyvinvoinnille ja hyvinvoivalle yhteisölle. Taide on hyvä väline vuorovaikutuksessa. Taiteen läsnäolo on parhaimmillaan kuin hoivaavaa, lohduttavaa ja parantavaa balsamia. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009, 21)

3.1 Taidekasvatus

Lapsen oppimisedellytykset, sosiaaliset taidot sekä myönteinen minäkuva edistyy ilmaisun ja taiteellisten kokemusten kautta. Kun lapsi saa tutkia, tulkita ja harjoitella ilmaisutaitoja, hänen oppimisedellytyksensä ja sosiaaliset taitonsa kehittyvät. Taiteellinen ilmaisu tarjoaa lapselle erilaisia keinoja tunteiden, havaintojen ja luovan ajattelun näkyväksi tekemiseen. Lapsen yksilöllistä ilmaisua tuetaan ja annetaan riittävästi aikaa ja tilaa yhteisille luoville prosesseille. Lapsia rohkaistaan sanallisen ja kehollisen ilmaisun pariin draaman, tanssin ja leikin keinoin. Tavoitteena on tarjota lapsille monipuolinen kielellinen ja kehollinen kokemus leikin ja harjoitusten kautta. Varhaiskasvatuksen toiminnassa hyödynnetään monipuolisesti lasten kirjallisuutta, sanataidetta, teatterin eri muotoja ja tanssia. Lapsen eettisen ajattelun kehittymiselle keskeistä on kyky kuvitella ja luoda mielikuvia. Kulttuuri on tärkeä osa lapsen identiteettiä ja lapselle tulisi tarjota monipuolisesti taidetta ja muuta kulttuuria varhaiskasvatuksessa. (VASU 2018, 42-44)

Varhaiskasvatuksessa henkilökunnalla on huima merkitys lasten oman kulttuurin näkyväksi tulemisessa. Varhaiskasvatuksen työntekijä mahdollistaa pienille lapsille turvallisen tutustumisen kuvataiteeseen, käsityöhön, liikuntaan, lastenkirjallisuuteen, tanssiin ja draamaan. Varhaiskasvatuksen taiteellinen, esteettinen ja kulttuurinen kasvatus kulkee läpi koko

päivähoidon arjen, esimerkiksi lorutuksena pukeutumistilanteissa ja majarakentamisessa. (Ruokonen ym. 2009, 10-11)

Useammassa suomalaisessa päiväkodissa on huomattu hyödylliseksi se, että varhaiskasvatuksessa on otettu käyttöön taiteen perusopetus. Lapset ovat pitkät päivät varhaiskasvatuksessa ja jos he saavat taiteen perusopetusta päivän aikana, heidän ei tarvitse illalla lähteä erikseen harrastamaan ja näin ollen heidän ohjelmoitu päivänsä lyhenee. On myös todettu, että lapsen mielekäs harrastamisen tukeminen ennaltaehkäisee terveys- ja mielenterveysvaikeuksia, sekä edistää lapsen hyvinvointia. Osaltaan, se voi myös tasoittaa lasten kulttuurisia taustaeroja ja sitä kautta edesauttaa ryhmäytymisessä. (Ruokonen ym. 2009, 15)

3.2 Ohjaajan rooli luovuuden tukijana

Päiväkoti on hoidon ja kasvatuksen lisäksi kulttuurinen kokemus, jossa kohtaavat lapsi, kasvattajat ja vanhemmat, toteavat Ruokonen, Rusanen ja Välimäki. Varhaiskasvatuksessa lapsen suhde ympäröivään maailmaan muokkaa lapsen kulttuurista ja paikallista identiteettiä. Taide on merkittävä tekijä hyvinvoinnin ja henkisen kasvun edistäjänä. Taidekasvattajat ja taiteilijat ohjaavat ihmistä toimimaan ja ajattelemaan luovasti. Yhteistyö varhaiskasvattajien, kulttuuritoimijoiden, vanhempien ja luovan työn ammattilaisten kesken voi tuoda helpotusta varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin edellytyksiin selviytyä uusien haasteiden mukaisesti. Yhteisö, jossa luovuus on arvossaan, yhdistyy viisaus, kokemus ja yhteisöllisen kulttuurin luominen parhaalla mahdollisella tavalla. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki. 5)

Jotta lapsen luovuus pääsee kukkimaan, tarvitsee lapsi aikaa ja tilaa. Lasten ideat ovat usein ennakkoluulottomia ja vauhdikkaita, aikuisia pidättelee enemmän normit ja käytäntö. Olen miettinyt paljon sitä, että aikuisenkin olisi hyvä välillä antautua leikin ja luovuuden pyörteisiin ja suhtautua avoimin mielin. Aikuisen tehtävänä on luoda lapsille turvallinen tila toteuttaa ja kokeilla luovuutta. Varhaiskasvatuksen arjessa on tietyt aikataulut, joiden mukaan tulee toimia. Esimerkiksi ruokailuajat ja asiakasperheiden aikataulut, jos haluaa järjestää jotain koko ryhmälle, tulee miettiä tarkkaan, onko lapsilla vapaapäiviä, mihin aikaan heitä haetaan jne. Myös muiden ryhmien huomioon ottaminen on välttämätöntä. Esimerkiksi uloslähtemisen suhteen vaatii hieman suunnittelua, miten eteistä käytetään, mikä ryhmä pukee ensin. Upeaa olisi, jos luovien menetelmien käyttö olisi niin luontevaa, ettei se jäisi arjen pyörityksen jalkoihin.

Ruokonen ym. kirjoittaa siitä, että jotta lapsi voi ottaa haltuunsa taiteen tekemisen ja kykenee hyödyntämään sen keinoja ja ilmaisumuotoja, edellyttää se taitojen oppimista. Heidän mukaansa varhaiskasvatussuunnitelmaa laatiessa tulisi ennemmin rakentaa suurempia kokonaisuuksia, kuin yksittäisiä taito- ja tekniikkaharjoituksia. Jotta lapsi oppii ns. taiteen kielen, vaatii se prosesseja ja tilanteita, joissa he saavat käyttää omaa oivaltamista ja luovuutta. Oppiessaan teknisiä taitoja lapsi tai lapsiryhmä voi saada aikaiseksi visuaalisesti hyvinkin

esteettisiä kokonaisuuksia. Taiteellinen työskentely muuttuu henkilökohtaisemmaksi ja merkityksellisemmäksi siinä vaiheessa, kun taitoja käytetään johonkin omaa tarkoitusta palvelemaan käyttöön. Taiteellinen työskentely voi toimia jopa hyvinkin terapeutisena, jos tekijä saa tilaa omille merkityksillensä. Arjessa tämä konkretisoituu esimerkiksi lasten kiinnostuksen herättelemisenä jotain asiaa tai teemaa kohtaan. Innostuksen ja kiinnostuksen herättyä lapsi saa etsiä muotoa tärkeäksi kokemillensa asioille ja ajatuksille. Varhaiskasvatusyksikön yhteinen käsitys siitä miten ja kuinka paljon taiteellinen työskentely näkyy käytännön arjessa, muokkaa sitä, miten yksittäinen kasvattaja perustelee toimintaansa. Kasvattajan tehtävänä on luoda turvallinen ympäristö ja olosuhteet siihen, että lapsi voi itse löytää ja etsiä asioita. Kasvattajan rooli on aktiivinen ja vaativakin, koska se perustuu vahvaan vuorovaikutussuhteeseen, läsnäoloon ja käytettävissä olemiseen. (Ruokonen ym.71-72)

4 Yhteistyökumppani

Tein toiminnallisen opinnäytetyöni yhteistyössä Helsingin kaupungin päiväkodin kanssa ja työstäni keskustelin päiväkodin johtajan kanssa. Päiväkodin kanssa samassa talossa toimii useampi toimija. Suunnittelemani toiminnan järjestin helsinkiläisen varhaiskasvatuksen yksikössä, saman katon alla toimii kaksi Helsingin kaupungin päiväkotia, peruskoulun ensimmäinen ja toinen luokka ja pienten lasten iltapäiväkerho.

Yksikössä on kolme sisäänkäyntiä ja asiakkailta on tullut suullista palautetta siitä, että he kaipaisivat selkeämpää viitoitusta siihen missä mikäkin toimija/ryhmä sijaitsee. Ryhmätilojen käyttöön vaikuttaa se, minkä kokoisia ryhmät ovat ja mitä tarpeita niillä on ryhmähuoneen koon yms. suhteen. Toisin sanoen, jos esim. peippojen ryhmä on nyt alakerrassa, voi se ensi vuonna olla yläkerrassa.

Helsingissä on paljon nähtävää ja koettavaa ja lapsille annetaan kaupungissa tilaa näkyä ja kuulua. Varhaiskasvatuksessa tehdään läheistä yhteistyötä eri toimijoiden, kuten kulttuuri-, kirjasto-, liikunta- ja ympäristöpalveluiden kanssa. Helsingissä on toimiva joukkoliikenne, joka mahdollistaa koko kaupungin oppimisympäristönä.

Helsingissä varhaiskasvatusta järjestetään suomen- ja ruotsinkielisenä, suomenkielisiä päiväkotia on 289 ja ruotsinkielisiä 36. Varhaiskasvatusta tarjotaan myös saamenkielisenä ja seuraavalla strategiakaudella Helsingissä tullaan lisäämään kielipainotteista ja kaksikielistä opetusta. Oman lisänsä tarjontaan tuovat yksityistä varhaiskasvatusta järjestävät yksityiset päiväkodit ja yksityinen perhepäivähoito. (HEL)

Helsinki on kansainvälinen ja kulttuuririkas kaupunki ja varhaiskasvatuksessa panostetaan avoimuuteen ja yhteisöllisyyteen. Se, että eri taustoista lähtöisin olevia ihmisiä kunnioitetaan

ja arvostetaan, on ensisijaisen tärkeää. Kaikessa toiminnassaan Helsingin Kaupunki painottaa rehellisyyttä, oikeudenmukaisuutta, yhdenvertaista kohtelua ja avoimuutta. (VASU 2018, 5-6)

Helsingin varhaiskasvatuksessa kuunnellaan ja arvostetaan henkilöstön, lasten ja huoltajien näkemyksiä ja heidän mielipiteitään kuunnellaan. Jotta äänet saadaan kuuluviin, vaatii se jatkuvaa kehitystyötä osallisuutta edistävien toimintatapojen ja rakenteiden suhteen. Jotta lapsi oppii yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seuraamuksista, on lapsen osallisuus tärkeää. Jotta osallisuutta saadaan vahvistettua, korostetaan vasussa lasten ja huoltajien osallistumista suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lapselle on tärkeää tulla kuulluksi, nähdyksi ja hyväksytyksi juuri sellaisena kuin hän on. (VASU 2019)

5 Työn tavoitteet ja tarkoitus

Tavoitteenani tässä opinnäytetyössä on vahvistaa lasten yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja ryhmäytymistä taidepajan avulla. Tavoitteeseen pyrin käyttämällä luovia menetelmiä ja luomalla lapsille kokemuksen. Työni aihe lähti liikkeelle tarpeesta ja halusta luoda hyvä ja toimiva yhteishenki talon eri toimijoiden välille. Talossa on eri-ikäisiä lapsia ja tavoitteenani on saada heidät työskentelemään yhdessä. Toivoin, että syksyllä 2021 Covid-19 tilanne olisi jo hieman helpottanut ja ryhmät olisivat voineet toimia yli ryhmärajojen. Tavoitteenani oli saada talon pienimmät ja isoimmat tekemään yhteistyötä.

Ajatus toiminnalliseen opinnäytetyöhön lähti omasta kiinnostuksesta ja tarpeesta talon puolelta. Olen kiinnostunut taidekasvatuksesta ja siitä, miten luovat menetelmät toimivat vuorovaikutuksen ja osallisuuden tukemisessa. Taiteen kautta on mahdollista ilmaista itseään, tutustua toisiin ja opetella uutta. Kaikilla meillä on omat vahvuutemme ja mielenkiinnon kohteemme. Haaveenani olisi se, että taidetyöskentely tulisi niin luonnolliseksi osaksi varhaiskasvatuksen arkea, että se soljuisi arjessa mukana päivittäin. Itse koen pajatyöskentelyn mielekkäänä ja ajatuksenani olisi se, että tämänkaltainen koko talon yhteinen työskentely voisi tulla yleiseksi käytännöksi varhaiskasvatuksessa.

Yksikkö on verrattain uusi, aloittelee kolmatta toimintakauttaan ja hakee vielä muotoaan. Tilojen käyttö vaihtelee ryhmien koon ja kokoonpanon mukaan ja vierailijat ovat välillä ihmeissään etsiessään oikeaa toimijaa. Olen erittäin kiinnostunut luovista toiminnoista vuorovaikutuksen ja keskustelun edistäjänä. Haluan perehtyä luovien toimintojen käyttämiseen lasten apuna ja tukena vuorovaikutuksessa. Varhaiskasvatuksessa näkisin, että luovien toimintojen menetelmiä voitaisiin hyvinkin käyttää enemmän ja suunnitelmallisemmin. Luovien toimintojen avulla voitaisiin edistää vuorovaikutusta lasten ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välisessä suhteessa, päiväkodin ja perheiden välisessä suhteessa ja lasten ja heidän vanhempiensa tai muiden huoltajien suhteessa.

Taiteellisen työskentelyn on todettu olevan lapsille hyödyksi ja YK:n lasten oikeuksien sopimuksessakin kannustetaan lapsen oikeutta osallistua kulttuuri- ja taide-elämään. Kuluneen vuoden aikana varhaiskasvatuksessa ja koulun puolella ei ole ollut mahdollisuutta tutustua museoihin tai muihin kulttuuritapahtumiin kuten aiemmin. Vallitseva Covid-19 tilanne on vaikuttanut merkittävästi siihen, miten paljon eri palveluita on voitu käyttää. Helsingissä on paljon kulttuuritarjontaa ja koko kaupunki toimii oppimisympäristönä. (YK1989)

Varhaiskasvatuksessa pyritään tarjoamaan mahdollisimman paljon erilaisia tapoja tutustua taiteeseen. Kaudella 20-21 on pyritty myös vähentämään ryhmien sekoittumista keskenään, jottei virus pääsisi leviämään. Toiveenani oli, että syksyllä olisi ollut taas mahdollista toimia niin, että eri-ikäiset lapset saivat tehdä ja kokeilla yhdessä. Toiveena oli, että työpajat voisi järjestää ulkona ja että se olisi mahdollisimman yhteisöllinen kokemus kaikille. Yksikkö on suuri, eikä ole mahdollista, että kaikki voisivat osallistua samaan aikaan tekemiseen. Järjestinkin työpajan kahtena päivänä. Valitettavasti syksyllä 2021 ei edelleenkään saanut sekoittaa eri ryhmien lapsia keskenään, joten ryhmät tulivat erikseen pajaan.

6 Eettisyys ja luotettavuus

Alun perin tutkimuseettikka on kehittynyt lääketieteenpiirissä, mikä on ymmärrettävää sillä kuten kasvatustieteen, psykologian, terveystieteiden ja sosiologian tutkimuksissa usein tutkimuksen kohteena on ihminen. (Mäkinen 2006, 18) Laadullinen ja hyvä tieteellinen tutkimus ei voi olla eettisesti luotettava, jos tutkimusta ei ole suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Lainsäädäntö määrää rajat hyvää tieteellistä käytäntöä koskevien ohjeiden soveltamiseen. Tutkimuksen tulee olla rehellinen, se pitää olla tehty huolellisesti ja tarkkuudella läpi tutkimuksen tekemisen, sekä tulosten arvioimisen. (TENK 2021)

Tutkimuseettisiin periaatteisiin kuuluu, että tutkittaville annetaan mahdollisuus anonymiteettiin. Anonymiteetti antaa tutkijalle vapautta ja sillä on selkeitä etuja tutkimuksen kannalta. Tutkijan on helpompi käsitellä arkojakin aiheita, eikä hänen tarvitse pelätä aiheuttavansa haittaa. Anonymiteetti vapauttaa ihmisiä puhumaan ja toimimaan avoimemmin. Valmiissa tutkimuksessa henkilöiden anonymiteetti voidaan taata useammalla eri tavalla. Henkilöihin voidaan viitata kirjaimilla tai numeroilla, voidaan käyttää fiktiivisiä nimiä tai heidät voidaan ryhmitellä esimerkiksi etnisen taustan tai sukupuolen mukaan. Tutkijan tulee tehdä kaikkensa, että tutkittavien henkilöllisyys pysyy salattuna, etteivät he paljastu esimerkiksi taustojensa takia. (Mäkinen 2006, 114-115)

Luottamuksellisuuden ja yksityisyyden käsitteet kulkevat käsi kädessä. Tutkimushenkilöillä on oikeus anonymiteettiin ja siihen, että heidän tietojansa ei levitetä. Luottamuksellisuus on tutkijan lupaus tutkittaville. Lupaus pelkästään ei kuitenkaan riitä vaan tutkijan tulee selvittää

perusteellisesti, miten käytännössä luottamuksellisuus säilyy koko työn läpi. Se, että tutkittaville taataan anonymiteetti, on yksi tutkijoiden päämetodeista luottamuksellisuuden varmistamiseksi. (Mäkinen 2006, 115-116)

Lähinnä havaintoja käyttävä tutkimus voi herättää eettisiä kysymyksiä, jos tutkittavia havainnoidaan ja tarkkaillaan heidän tietämättään. Saatetaanko heidän yksityisyyden suojaansa loukata? Yleensä tämänlaiseen tutkimukseen osallistujien henkilöllisyyden tunnistaminen ei ole mahdollista, eikä näin ollen ongelmaa synny. Rajanveto yksityisen ja yleisen tilan välillä voi myös aiheuttaa pohdintaa. Näihin pätevät eri säännöt. Jos osallistujien joukko tai tila on rajattu, on yleensä ottaen aina välttämätöntä informoida tutkittavia ja saada heidän suostumuksensa. Tutkimuspaikan määrittäminen yksityiseksi tai julkiseksi on haastavaa ja jokainen tapaus tulisi käsitellä erikseen. (Mäkinen 2006, 118)

Tutkimuksen aikana kertyneen aineiston säilyttämistä ja käsittelyä tulee harkita tarkoin. Vaikka tutkija itse käsittelee aineistoa eettisesti ja luotettavasti, hän ei voi tietää miten seuraava tutkija sitä käsittelee. Tutkijan tulee miettiä tarkkaan, mitkä aineiston osat ovat tarpeen säilyttää ja mitkä voi tuhota työn valmistumisen jälkeen. (Mäkinen 2006, 120)

Viestitin lasten huoltajille selkeästi mistä projektin tarkoitus on, ja he saavat ilmoittaa, jos eivät halua lapsensa/lapsiensa osallistuvan projektiin. Liitteenä on kirje vanhemmille ja huoltajille. Kuuntelen herkällä korvalla myös lapsia. Kenenkään ei ole pakko osallistua projektiin, jos he eivät halua. Osallistua voi myös monella tavalla. Taidepajassa on mahdollista tehdä useampaa asiaa ja voi olla, että joku lapsista haluaa osallistua esimerkiksi pelkkään maalaukseen tai joku haluaa pelkästään tarkkailla.

Projektin toteutin avoimesti ja luotettavasti. En kuvannut lapsia työhöni, otin kuvia pelkästään tuotoksista lopputyöraporttiani varten. Valmiit työt tulivat rakennuksen seinille. Valmiissa lopputyössä ei ollut tunnistettavissa henkilökuntaa eikä lapsia. Työssä käytettiin asianmukaisia ja ajankohtaisia lähteitä. Kerään haastattelukysymyksillä lasten ja henkilökunnan ajatuksia, sekä koko prosessin läpi teen havaintoja. Tulokset tiivistän ja analysoin, hävitän kaikki muistiin panot työskentelyn jälkeen. Opinnäytetyössäni en tule käyttämään nimiä tai muita henkilötietoja, joista osallistujat voisivat olla tunnistettavissa.

Toiminnallinen opinnäytetyö on kuin maalaamaton kangas. Se lähtee liikkeelle tarkoituksesta ja tavoitteesta, ehkä tilauksesta. Työn alkuun tehdään tarkka suunnitelma mitä tehdään, miksi ja kenelle. Toiminnallinen opinnäytetyö muokkaantuu tekemisen aikana ja kaikki tämä kirjataan tarkasti raporttiin. Miksi on tehty muutoksia suunnitelmaan ja miten siihen on päädytty. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on kaksi osaa, raportti, johon kuvataan tarkkaan prosessin kulku ja tuotos. Osat täydentävät toisiansa ja ovat kumpikin tärkeitä kokonaisuuden kannalta. (Vilka & Airaksinen. 2003, 83)

7 Toiminnan suunnitelma

Ensin kartoitin henkilöstön ja lasten kanssa keskustellen, minkälaisia kylttejä ja kuinka paljon tarvitaan. Henkilökunta määritteli pitkälti mihin kylttejä tarvitaan. Osallistutin lapset projektiin siten, että pohdimme yhdessä, tuleeko heillä mieleen mihin olisi tarpeen saada ohjeistusta esim. leluvarasto. Kylttien tekeminen ajoittui syksyyn, kun uudet lapset olivat aloittaneet päiväkodissa ja koulussa. Kylttien teko toimi osana lasten ryhmytymistä ja koko talon yhteisen hengen luontia. Talo aloitteli kolmatta toimintakauttaan ja eri toimijoista lähti idea siitä, että olisi upeaa saada nostettua yhteishenkeä ja saada kaikki lapset tuntemaan itsensä tärkeäksi osaksi yhteisöä.

Ajatuksenani oli se, että kaikki talon lapset saivat osallistua tekemiseen ja, että suunnittelu ja toteutus tehtiin yhdessä. Itse halusin tarjota projektiin omaa osaamistani taidepuolelta ja esitellä lapsille erilaisia tekniikoita ja mahdollisuuksia toteutukseen. Työpajan pidin ulkona. Ensin olin asiasta hieman harmistunut, vaikka ymmärrän sen olevan tarpeellista koronaviruksen leviämisen estämisen vuoksi. Olin ajatellut, että voisin pitää ns. suunnittelukokouksia lapsille sisätiloissa ja itse pajan ulkona. Nyt kyselin lasten ajatuksia toteutuksesta ulkona. Varhaiskasvatuksessa oli vierailijoiden käyminen laitettu minimiin Covid-19 tilanteesta johtuen. Varhaiskasvatuksen toimintayksiköissä ei ollut mahdollista käydä ollenkaan sisätiloissa.

Asiaa hieman pohdittuani tulin kuitenkin siihen tulokseen, että se on itseasiassa loistava juttu. Ihan sekin, että tekee jotain jo valmiiksi tuttua uudessa ympäristössä, on sekin jo virkistävää ja uudenlainen kokemus. Minusta tuntuu, että monesti kun ajatellaan elämyksien tarjoamista, on suunnitelmat suuret ja toteutus saattaa kaatua ajan tai materiaalien puutteeseen. Haluaisin tuoda ilmi sitä, että paljon voi tehdä pienelläkin rahallisella ja ajallisella panostuksella. Elämyksien järjestämiseen ei välttämättä tarvita paljoa, mutta toki on mukavaa, jos siihen voi panostaa niin rahallisesti kuin ajallisesti enemmän.

Järjestin päiväkodin pihalla kahtena päivänä taidetyöpajan, johon koko talon lapsilla oli mahdollisuus osallistua ja päästä tekemään yhdessä. Lopulta pajoja oli yhteensä yhdeksän, alkuperäisen suunnitelman mukaisesti niitä olisi ollut kymmenen, mutta poikkeusjärjestelyiden takia koululuokat toimivat yhdessä sinä päivänä. Varhaiskasvatuksen puolelta ryhmiä kävi kahdeksan. Pienin ryhmä osallistujamäärältään oli 8 lasta ja he olivat iältään alle kolmevuotiaita. Toisessa pienessä ryhmässä oli 12 lasta ja he olivat myös alle kolmevuotiaita. 3-5 vuotiaiden ryhmiä kävi pajassa 4 ryhmää, yhdessä oli 14 lasta ja loppuissa 21. Kuusivuotiaiden ryhmässä pajaan pääsi 13 lasta ja koululuokilla oli yhteensä paikalla 38 lasta. Koulun puolelta työpajaan osallistui ensimmäisen ja toisen vuoden oppilaita ja he ovat 7-8 vuotiaita.

Tarjosin ja esittelin erilaisia tapoja työskennellä ja lapset saivat kokeilla useampia tekniikoita. Maalasin ja piirsimme mahdollisimman suurta pintaa, jossa kaikki tekivät yhteistä työtä ja pääsivät osallistumaan. Kokeilimme myös yhteisen maalauksen tekemistä.

Useimmiten, kun lapset piirtävät tai maalavat, on heillä kaikilla omat paperinsa. Yhteisen teoksen tekeminen on varmasti monelle uutta ja nyt mukaan pääsivät useamman toimijan lapset. Vanhempien lasten kanssa suunnittelin niin, että kokeilimme maataidetta niin, että lapset piirtäisivät toisistansa muotokuvan maahan. Pareittain lapset piirsivät sormella tai kepillä toistensa ääriviivat hiekkiaan. Ääriviivojen ollessa valmiit, lähtivät he kuvioimaan sisäpuolta. Päiväkodilla on hiekkapiha ja siihen saa helposti kuivioita piirrettyä. Pienempien lapsien kanssa kokeilemme maataidetta piirtelemällä hiekkiaan.

Yhteinen piirustus. Maahan levitettiin iso paperi, johon kaikki saivat piirtää. On mielenkiintoista tarkkailla, miten paperi otetaan käyttöön, yksi piirtää reunaan, toinen keskelle, joku taas käyttää paperia laidasta laitaan.

Lopullisen työn tarkoitus on se, että lasten jälki näkyy. Tarkoituksena ei ole tehdä harmaita tietokoneella kirjoitettuja kylttejä kehyksiin vaan saada aikaiseksi näyttäviä värikkäitä taide-teoksia, joista käy ilmi ketkä ja missä talossa toimii. Toiveenani ja tavoitteenani oli, että kaikki lapset pääsisivät osallistumaan ja kokeilemaan.

Ryhmien nimiä. Yhteensä valmiita kylttejä oli kymmenelle ryhmälle ja neljän toimijan nimet.

Pihalle toin pöytiä, joilla työskentelimme ja luonnollisesti kaikki tarpeelliset materiaalit. Projektia varten ostin hieman parempaa paperia, joka kestää maalauksen ja maaleja. Päätin rajata värit keltaiseen ja punaiseen. Henkilökunnan ja lasten toiveena oli saada mahdollisimman värikkäitä ja pirteitä kylttejä. Keltaisesta ja punaisesta tulee sekoitettuna oranssia ja se tuntui sopivalta väritä projektiin. Tekemisen lomassa kävimme hieman värioppia läpi. Perusväreistä sininen, punainen ja keltainen saa yllättävän monia värejä.

Väreillä on myös väliä, eri värit vaikuttavat meihin eritavoin. Punainen väri pitää meidät hereillä ja piristää. Keltainen ja oranssi väri piristävät mieltä. Oranssi väri kohottaa mieltä ja aktivoi ja keltainen lisää keskittymiskykyä. (Lieppinen & Willman 2008, 18) Maalaus tehtiin töpöttelemällä väriä sienellä paperille. Etukäteen laitoin teipillä papereille ryhmien nimet ja talon toimijoiden nimet. Maalausvaiheen jälkeen irroitin maalarinteipit ja papereilla on ryhmien nimet valkoisella.

Laminointia vaille valmiita kylttejä. Keltaisen ja punaisen sekoittuessa saadaan oranssia. Väriä ei sekoitettu valmiiksi, vaan lapset saivat käyttää keltaista ja punaista, näin pinnasta tulee eläväinen.

8 Arviointimenetelmät ja aikataulu

Arviointia ja mielipiteitä toteutuksesta pyysin lapsilta itseltänsä ja henkilökunnalta. Tempauksesta viestin vanhemmille opettajien kautta viikkokirjeen mukana. Palautetta pyysin lapsilta paikan päällä. Kauppojen, lääkärikeskusten yms. ovella on tullut tutuksi mahdollisuus kertoa asiakaskokemuksesta hymynaamojen avulla. Suunnittelin, että paikan päällä työpajan jälkeen pyydän palautetta samalla tyylillä. Laitoin riviin purkkeja, joilla oli erilaiset naamat ja laittamalla helmen osuvan naaman kohdalle saa äänensä kuuluviin. Tämänlainen asiakaspalvelukokemuksen kerääminen on lapsillekin tuttua ja hekin saivat äänensä kuuluviin. Lapsilta kyselin myös suusanallista palautetta.

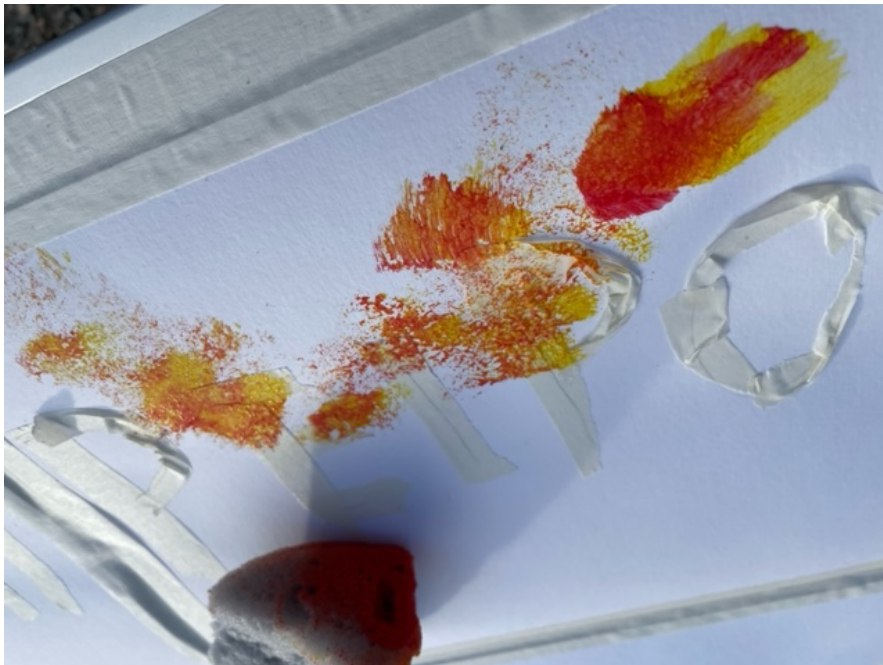
Henkilökunnalta pyysin palautetta kirjallisessa muodossa ja lisäksi havainnoin itse projektin läpi ja tekemisen aikana. Aikataulullisesti toivoin, että saisin työn valmiiksi syyskuussa 2021. Olin suunnitellut, että kirjoitan kesällä teoriaosuutta, työpajat järjestin elokuun puolivälissä ja sen jälkeen toivoin, että työ valmistuisi nopeasti. Valmistuttuaan opinnäytetyö tullaan toimittamaan yhteistyökumppanille ja siitä pyydetään palautetta.

9 Toteutus

Ihan ensimmäiseksi lähdin tekemään itse kokeiluja, miten työ olisi järkevintä tehdä. Olin alun perin innostunut siitä, että olisimme lasten kanssa tehneet kollaasin. Ensin olisimme harjoittaneet hienomotorisia taitoja leikkaamalla lehdistä pieniä paperinpaloja ja koostaa niistä kirjaimia ja lopuksi sanoja. Tämä olisi ollut paremmin mahdollista, jos olisimme voineet toimia sisätiloissa. Pajan toteutus onnistui syyskuussa ja silloin ilmat ovat jo sen verran arvaamattomia, ettei tämänkaltaista työtä olisi ehkä voinut järjestää ulkona. Toteutukseen olisi myös tarvittu huomattavasti enemmän aikaa.

Seuraavaksi mietin värittämistä. Olisin piirtänyt valmiiksi kirjaimia, joita lapset olisivat voineet värittää ja niistä olisi koostettu yhteinen teos. Tämä olisi ollut mahdollista toteuttaa omissa ryhmissä omien ohjaajien kanssa. Tätä mietin vaihtoehdoksi, jos en saisi itse vierailta päiväkodissa. Värityskuvien värittäminen on kuitenkin lapsille tuttua ja toiveenani oli järjestää jotain, mikä olisi myös ehkä elämys.

Lopulta päädyin siihen, että teemme kyltit sienellä maalia töpöttäen. Sienellä töpöttäminen on mielenkiintoisempi tapa tehdä pintaa, koska sillä ei pysty tekemään yksityiskohtia ja tavoitteenani oli saada yhtenäistä pintaa aikaiseksi. Lapset pääsivät myös piirtämään yhteiselle solle paperille ja se tuntuikin olevan monen mielestä hauskaa.

Maalin töpöttämistä sienellä. Paperi on kiinnitetty pöytään maalarinteipillä, teipillä on myös kirjoitettu ryhmien nimet. Kun teipit irrotetaan, alta paljastuu valkoinen kirjoitus ja valkoiset kehykset.

Toivoisin, että tämän tyyppisestä projektista jäisi pysyvä malli talolle. Yhteishengen luominen on tärkeää ja yhteisellä toiminnalla saadaan yhteishenkeä edistettyä. Toiveena on se, että tämänkaltaisesta taidetyöpajasta tulisi vuotuinen perinne toimintakauden alkuun. Herkästi saatamme ajatella, että riittää kun annamme lapselle välineitä, joilla piirtää ja paperia on niin sanotusti työmme tehty.

Lapsille tein mielipiteen kertomista varten kolme eri hymynaamapurkkia. He laittoivat helmen siihen purkkiin, joka kuvasti parhaiten heidän tuntemuksiansa pajatyöskentelystä. Punainen surunaama jos työskentely ei ollut olleenkaan mieleistä. Oranssi hymynaama neutraalista tunteesta ja vihreä hymynaama, jos pajatyöskentely tuntui mukavalta. Punainen surunaamapurkki sai 12 helmeä, oranssista purkista löytyi 23 helmeä ja vihreästä hymynaamapurkista 72 helmeä. Kokonaisuudessaan hymynaamojen avulla äänesti 107 lasta.

Hymynaama äänestyspurkit. Äänestysmuoto on tuttu uimahallista, kaupasta ja monesta muistakin yleisistä tiloista.

Henkilökunnalle tein kolmen kysymyksen kyselyn:

1. Onko päiväkodin arjessa tarpeeksi aikaa taiteelle? Har ni tillräckligt tid för konst?

2. Olisiko talon yhteinen taidepaja vuosittain hyvä idea? Ska det vara bra ide att har en årligt gemensam konstverk?
3. Toimiiko taidetyöskentely mielestäsi osallisuuden ja vuorovaikutuksen edistäjänä? Tror du att konstnärlig arbete bidrar till inkludering och interaction?

Kyselyyn vastasi neljä työntekijää, useampi pyysi saada vastata sähköpostitse, mutta heillä ei ollutkaan siihen aikaa. Ensimmäiseen kysymykseen onko päiväkodin arjessa tarpeeksi aikaa taiteelle. Kolme neljästä vastasi, että aikaa löytyy tarpeeksi, yksi vastaaja oli sitä mieltä, ettei aikaa ole tarpeeksi. Toiseen kysymykseen olisiko talon yhteinen taidepaja hyvä idea olivat kaikki vastaajat samaa mieltä siitä, että se olisi hyvä idea. Kolmanteen kysymykseen toimiiko taidetyöskentely osallisuuden ja vuoro vaikutuksen edistäjänä olivat vastaajat samaa mieltä siitä, että toimii.

Useamman työntekijän kanssa sain aikaiseksi hedelmällisiä keskusteluita ja tuntui, että yhteisöllisyyden edistäminen oli monella ollut mielessä. Puhuimme paljon siitä, kuinka tärkeää on saada lasten osallisuus näkyväksi, ja sen että lapset osallistuvat tekemisen suunnitteluun. Lasten äänien tulee näkyä ja kuulua varhaiskasvatuksen arjen tekemisissä ja olemisessa. Kuulin, että usein tekemisen idea ja ajatus on lähtenyt lasten toiveista ja mielenkiinnon kohteista, kuten esimerkiksi pokemoneista. Varhaiskasvatus on lapsille tärkeä paikka, missä he voivat turvallisesti kokeilla uusia asioita ja harjoitella erilaisia taitoja tulevaisuutta varten.

Henkilökunnan kommentteja:

”Kivaa päästä maalamaan”

”Ihanaa, kun joku muu on järjestänyt”

”Kiva, että kaikki pääsevät tekemään yhdessä”

”Lapset ovat odottaneet kovasti”

”Heti on erilaista, kun teemme ulkona”

Lasten suusta:

”Jännää”

”Kiva piirtää yhteiselle paperille”

”Tekikö ihan pienet ton?”

Kyselyiden lisäksi tein omia havaintoja ja kyselin pajaan osallistujilta mielipiteitä. Monen aikuisen kanssa puhuin siitä, kuinka arki on hektistä. He kokivat mukavaksi sen, että paja oli jonkun muun valmisteleva ja että he saattoivat osallistua ryhmänsä kanssa juuri silloin kun heille sopi. Etukäteen, kun mietin, miten aikataulut pajan työskentelyn ja kyselin työntekijöiltä, useampi kertoi heille olevan vaikeaa sitoutua tiettyyn aikatauluun. Sen vuoksi pidin pajan avoinna ja ryhmät saivat tulla silloin, kun heille parhaiten sopi. Moni kertoi, siitä että arjen keskellä on vaikea saada suunniteltua ohjelmaa ja tehtyä valmisteluja. Mietinkin, että olisiko siinä ideaa, että talossa olisi kiertävä vuoro, milloin aina joku ryhmä järjestäisi ohjelmaa koko talolle. Työntekijät kertoivat, että lapset olivat olleet mielissään ja ehkä myös hieman jännittyneitä siitä, että pääsevät ulos maalaamaan ja tekemään. Se oli mielestäni mukava ja ajatuksia herättävä mielipide. Pienellä muutoksella saa järjestettyä uudenlaisen elämyksen. Mitä jos olisimme maalanneet esimerkiksi lähimetsässä?

Lapset ottivat työpajan ilolla vastaan. Moni kyselikin jo heti aamulla, koska on heidän vuoronsa tulla maalaamaan. Moni näki minut pihalla rakentamassa työpistettä tullessaan päiväkoittiin. Minulle jäi sellainen mielikuva, että oli mukavaa, kun on jotain rutiinista poikkeavaa.

10 Pohdinta ja johtopäätökset

Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen projektini kulkuun. Palautteen kerääminen oli hieman haastavaa. Työpajaan osallistuneet olivat pieniä lapsia ja päiväkodin arki on hektistä. Mielelläni olisin viettänyt jokaisen ryhmän kanssa hieman pidemmän ajan. Kaikki pääsivät osallistumaan ja sen puoleen työni onnistui ja sehän onkin toiveenani, että tämänkaltaisen pajatyöskentely voisi tulla osaksi päiväkodin arkea ja lyhyessäkin ajassa ehtii tehdä kuitenkin aika paljon. Päiväkodin työntekijöiltä tuli toive, että emme lyöneet tarkkaa aikataulua toiminnalle ja se toi mahdollisuuden ryhmille osallistua juuri silloin kuin heillä on hetkinen aikaa. Koulun puolelta taas sovimme tiukan ajan, jolloin oppilaat osallistuvat toimintaan. Heillä sattui poikkeuspäivä ja he osallistuivat toimintaan, mutta hieman nopeammalla aikataululla kuin oli ajatus. Koulu-laisten kanssa olisi ollut hedelmällistä jatkaa maataideprojektia.

Palautteen kerääminen osoittautui tosiaan haastavaksi. Laadin varhaiskasvatuksen työntekijöitä varten lyhyen kolmen kysymyksen palautekyselyn ja vain muutama vastasi tähän. Osa kysyi olisiko mahdollista palata asiaan sähköpostitse ja tokihan se on mahdollista, yhtäkään sähköpostia en saanut. Jälkikäteen ajateltuna olisi pitänyt panostaa enemmän siihen, että olisin laatinut avoimia työpajan aikana esitettäviä kysymyksiä. Luotin liikaa siihen, että henkilökunta antaa kirjallista palautetta. Paljon sain kuitenkin kommentteja suullisesti, se sopi kyllä hyvin työpajani henkeen ja oli mukava kuulla mietteitä ja ajatuksia heti paikan päällä.

Kuten Karvin tutkimuksessakin todetaan, arjen järjestelyiden ei tulisi olla esteenä laadukkaan taiteellisen ja kulttuurisen toiminnan järjestämisessä. Mielestäni yhdessä tekemisessä on voimaa ja siihen kannattaisi panostaa, että koko talo tekisi tämän kaltaisia projekteja yhdessä. Järjestäminen ei välttämättä vaadi paljoo, eikä sen tarvitse sitoa montaa ihmistä. Mietin voiko esimerkiksi ryhmä kerrallaan järjestää jonkin yhteisprojektin muille ryhmille. Jos jokainen ryhmä vuorollansa järjestäisi yhteistä ohjelmaa, ei taakka kävisi kenellekään liian suureksi.

Käytännössä huomasin, että aikatauluttomuus sopi erittäin hyvin tähän projektiin. Etukäteen mietin aiheuttaisiko se kaaoksen ja sen, että monta ryhmää osallistuisi samaan aikaan. Käytännössä kaikki pääsivät mukaan ja saivat soviteltua osallistumisensa sopimaan aikatauluunsa. Lapsista oli hauskaa päästä tekemään, useampi ihmetteli, kuinka me maalaamme ulkona. Myös se, että piirsimme samalle paperille, tuntui olevan mielenkiintoista monen mielestä. Vallitsevasta Covid-19 tilanteesta kaikki ylimääräinen varhaiskasvatuksessa oleminen ja liikkuminen oli kiellettyä. Onneksi sain luvan toteuttaa taideprojektin ulkona, mutta sen enempiä lasten kokouksia en voinut järjestää.

Varhaiskasvatuksen arki on hektistä ja tilanteet muuttuvat nopealla syklillä. Vastaavanlaisen projektin järjestämisessä ja suunnitelmassa täytyy olla tarpeeksi liikkumavaraa ja joustavuutta. Elämyksen tarjoamiseen ei välttämättä tarvitse paljon aikaa ja tarvikkeita, se oli itsellenikin tarpeellinen oivallus. Olen näin kyllä aikaisemminkin ajatellut, mutta silti se oli minulle tarpeellista nähdä konkreettisesti. Lapsista oli hauskaa päästä tekemään yhdessä ja heistä oli kiva arvuutella mikä ryhmä on minkäkin piirroksen tehnyt.

Suunnittelemani aikataulu ei toteutunut. Keväällä 2020 Helsingin kaupunki päätti, että he eivät myönnä ollenkaan tutkimuslupia sellaiseen työhön, joka toteutetaan varhaiskasvatuksessa läsnä. Keskusteltuani opinnäytetyöohjaajani kanssa päädyin kuitenkin siihen, että lähden hakemaan tutkimuslupaa. Toimintani oli suunniteltu tapahtumaan ulkona, jossa oli mahdollista pitää turvavälejä, eivätkä ryhmät sekoittuneet keskenään vaan toimivat omissa ryhmissään. Alun perin ideanani oli se, että ryhmät saisivat sekoittua ja eri-ikäiset lapset pääsisivät tekemään yhdessä ja tutustumaan, mutta se ei tässä tilanteessa ollut mahdollista.

Haaveeni siitä, että lapset pääsisivät toimimaan yli ryhmärajojen ei toteutunut, mutta toimintakausi oli vasta aluillaan ja ryhmissä itsessäänkin oli toisilleen uusia lapsia. Toimintakauden alkaessa onkin tärkeää, että lapset pääsevät ryhmäytymään ja tutustumaan toisiinsa. Siinä mielessä koin onnistuneeni projektissa, ryhmät pääsivät tutustumaan toisiinsa paremmin ja yhdessä tekemämme kyltit jäivät elämään talon seinille. Kyltit muistuttavat koko talon yhteisestä projektista.

Olisikin mielenkiintoista päästä tekemään vastaavanlainen projekti vielä uudestaan niin, että lapset saisivat toimia ryhmärajojen yli. Olisi mukavaa, jos voisin itse olla mukana

järjestämässä pajatyöskentelyä useamman vuoden ajan. Muutamassa vuodessa näkisi jo hie-
man, miten toiminta lähtee edistymään ja miten työskentelyn vaikutukset näkyvät. Mietin
myös, että voisi olla mielenkiintoinen projekti koota vastaavanlaisia ideoita julkaisuksi ja työ-
kaluksi varhaiskasvatuksen arkeen. Olemme nyt eläneet poikkeuksellista aikaa, Helsingin var-
haiskasvatuksesta on aiemmin tehty paljon retkiä museoihin ja muihin kulttuuririentoihin. Nyt
johtuen Covid-19:sta toiminta on keskittynyt lähialueiden puistoihin ja ryhmissä tehtäviin pro-
jekteihin. Olen miettinytkin paljon sitä, voisiko alueilla toimia kiertävä taidekasvattaja tai
voisiko jokaisessa yksikössä olla taidevastaava. Taidevastaava saisi koulutusta luovien mene-
telmien käyttämiseen ja taiteen tuomiseen varhaiskasvatuksen arkeen.

Mietin myös, että olisi mielenkiintoista tehdä vastaavanlainen projekti työntekijöiden kanssa.
Useampi oli iloinen siitä, että tällainen yhdessä tekeminen oli mahdollistettu ja moni toi ilmi
sen, että heillä ei tunnu olevan tarpeeksi aikaa järjestää ja miettiä toimintaa yhdessä muiden
ryhmien aikuisten kanssa. Mietin, että voisi olla ihan mielenkiintoista tehdä vastaavanlainen
yhteisöllisyys ja ryhmäytymistehtävä varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa. Esimerkiksi
se, että työntekijät yhdessä pohtisivat vahvuksiensa yksilöinä ja yhteisönä. Koen, että arjen
toimivuuden kannalta on henkilökunnan hyvä ja toimiva vuorovaikutus ehdottoman tärkeää.

Kuten Airaksinen ym. kertoo, luovuus tarvitsee kunnioitettavaa, rehellistä ja avointa tilaa ym-
päriällensä. Mitä turvallisemmaksi itsemme tunnemme, sitä vapaammin ja avoimemmin pys-
tymme toimimaan. Luova työskentely auttaa sallimaan epävarmuuksia, virheitä ja erehdyksiä.
Leikkiminen on ihmiselle luonnollista luovaa toimintaa ja sitä tekevät ja tarvitsevat kaikki
lapset ja aikuiset. Leikki luo luovalle toiminnalle perustan ja leikinomaisuus on aina mukana
taiteellisessa työskentelyssä. Kaikissa erilaisissa luovissa toiminnoissa on mukana omat väli-
neensä ja työkalunsa. (Airaksinen ym.10-12) Salliva ja toisia kunnioittava ilmapiiri auttaa työ-
yhteisöä kehittämään toimintaansa.

Lapsista oli hauskaa nähdä miten värit sekoittuvat keskenänsä ja muodostavat uuden kauniin
värin. Lapset maalasivat keltaisella ja punaisella. Kun kumpaakin väriä käytettiin erillisinä,
eikä sekoitettu valmiiksi oranssia, tuli pinnasta eläväinen. Lapset näkivät konkreettisesti, mi-
ten värit sekoittuivat toisiinsa ja oppiminen tapahtui mukavasti tekemisen lomassa. Minulle
heräsi ajatus projektista, joka voisi elää ja kasvaa lasten mukana. Olisi upeaa, jos päiväko-
dilla olisi yksi seinä johon lapset pääsisivät maalaamaan. Jokaisena vuonna maalaukseen lisät-
täisiin uusia elementtejä, se olisi teos, joka sitoisi yhteen varhaiskasvatuksessa, sillä hetkellä
olevia lapsia ja heitä, jotka ovat siirtyneet jo koulu-uralla eteenpäin. Itseäni ilahduttaisi se,
että teoksella olisi jatkumoa.

Olen miettinyt paljon sitä, kuinka paljon hyödyllistä olisi, jos varhaiskasvatusyksiköissä olisi
omat taidekasvattajat tai alueittain kiertävä taidekasvattaja. Koen, että taiteellisen työsken-
telyn yhtenä merkittävänä hyötynä on se, että se opettaa ajattelemaan toisin. Auttaa

ymmärtämään sitä, että muut voivat ajatella ja nähdä asioita eritavoin. Yhtä hyvään lopputulokseen voi päätyä montaa eri polkua pitkin. Luovien menetelmien kautta voi olla helpompi kohdata vaikeita asioita, kyseenalaistaa asioita ja ylipäänsä tutustua uuteen. Sitä kautta voi myös tutustua toisiin syvemmin. Ajattelen ja koen itse, että taiteellisen työn tekemisessä itse prosessi voi olla tärkeämpi kuin lopputulos. Se miten kasvattaja kohtaa lapsen ja lapsiryhmän on suuri merkitys.

Minulle haastavaa tässä opinnäytetyössä oli järjestää työpaja näinkin isolle porukalle ja se oli haaste, jonka otin avosylin vastaan. Olen ohjannut pienempiä ryhmiä ja oli mielenkiintoista kokeilla miten näin ison porukan ohjaaminen ja työn suunnittelu sujuisi. Nyt voin luottavaisin mielin suunnitella uusia projekteja. Ohjaajan rooli on ikään kuin toimia ryhmän runkona, tukea toiminnan sujuvuutta ja oikeaan suuntaan menoa ja samalla antaa rönsyillä ja kasvaa omaan tahtiin. Ohjauksen puolesta koen onnistuneeni, mutta siihen miten lapsilta keräsin palautetta, olisi voinut keksiä enemmän keinoja.

Tunteita on vaikea mitata? Miten voi pitää huolta siitä, että kaikki kokevat itsensä tasavertaisiksi ryhmän jäseniksi ja osallisiksi ryhmään? Selkeä, rehellinen ja avoin keskustelu ovat tärkeässä asemassa arvioinnissa. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden tulee kuunnella herkällä korvalla lasten ajatuksia ja ryhmän tunnelmaa. Toiminnan tulisi olla ehkä sen verran väljästi suunniteltua, että siihen mahtuu kaikkien ajatukset ja äänet mukaan. Jos koko toiminta on suunniteltu aikuisten toimesta, voi lasten ehkä hankala tuntea oloansa osallisiksi sen kulkuun. Olen ajatellut paljon sitä, että tulos on aikuiselle paljon tärkeämpi kuin lapselle. Lapsi nauttii prosessista täysin rinnoin, eikä osaa aikuisen tavoin pohtia matkalla lopputulosta. Se onko piirretyllä hevosella kolme vai kuusi jalkaa on aikuiselle paljon merkityksellisempi asia, kuin lapselle.

Lähteet

Painetut

Heidi Malinen. 2019. Anna lapselle ääni. Kieli- ja kulttuuritietoisuuden voima kasvatuksessa. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Inkeri Ruokonen, Sinikka Rusanen, Anna-Leena Välimäki. 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Merja Koivula, Anna Siippainen, Paula Eerola-Pennanen. 2017. Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino

Merja Lieppinen, Alaya Anneli Willman. 2008. Utelias puu. Taideterapeutin toimintakirja. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

Olli Mäkinen. 2006. Tutkimusetiikan abc. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Raija Airaksinen, Marjatta Karkkulainen, Taija Ala-Vannesluoma, Riikka Kastu. 2015. Toimii! Hoitajan opas luoviin menetelmiin. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Hanna Vilka. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS kustannus.

Hanna Vilka, Tiina Airaksinen. 2003. Jyväskylä: Gummerus.

Sähköiset

<https://www.hel.fi/varhaiskasvatus/fi>

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa, Tutkimuseettinen neuvottelukunta. <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. 2019. Varhaiskasvatuksen laatu arjessa. Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodissa ja perhepäivähoidossa. Saata-vissa: https://karvi.fi/app/uploads/2019/09/KARVI_1519.pdf

Lapsen oikeuksien sopimus-koko teksti. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-konaisuudessaan/>

Opetushallitus 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. THL 2009 <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80314/3ade1cb7-b61e-4c73-b0a8-b0305b3f927b.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ruots%2A#Pidp445719872>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Ruokonen, Rusanen & Välimäki. 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos: Helsinki. <https://docplayer.fi/4903867-Taidekasvatus-varhaiskasvatuksessa.html>

Liite 1: Viesti vanhemmille

Hei vanhemmat ja huoltajat,

olen Laura Nukari ja olen tekemässä opinnäytetyötä Laureassa. Opiskelen varhaiskasvatuksen sosionomiksi. Olen tekemässä toiminnallista opinnäytetyötä, jonka tavoitteena on lisätä lasten osallisuuden tunnetta, auttaa ryhmäytymisessä ja yhteisöllisyyden tunteen luomisessa.

Opinnäytetyön tarkoituksena on järjestää lapsille ulkona taidepajan, jossa he pääsevät kokeilemaan erilaisia työskentelytapoja, kuten esimerkiksi painamista ja kollaasin tekemistä. Lopputuloksena teemme opastekylttejä viitoittamaan sitä, missä mikäkin ryhmä toimii.

En ota valokuvia lapsista, eivätkä lapset ole lopullisessa työssä tunnistettavissa. Työskentelyn aikana tulen ottamaan valokuvia töistä ja lopputuloksesta.

Ajatuksena on, että talon lapset pääsisivät tekemään yhdessä ryhmärajojen yli. Osallistuminen on luonnollisesti vapaaehtoista ja pyytäisinkin teitä ilmoittamaan oman ryhmänne henkilökunnalle, jos ette halua lapsenne osallistuvan projektiin.

Terveisin

sosionomiopiskelija

Laura Nukari

laura.nukari@gmail.com

Hej Föräldrar,

jag är Laura Nukari, jag är en sosionomstuderande i Laurea och nu gör jag min examensarbete. Jag gör en funktionell avhandling som syftar till att känslan av engagemang hos barn, vilket hjälper till att gruppera och skapa en känsla av kommunal.

Jag kommer att ordna barn utomhus i konstverket där de kan prova olika sätt arbeta, till exempel pressning och collage. Som ett resultat gör vi guide tecken på att påpeka var gruppen fungerar.

Jag tar inte fotografier av barn, och barn är inte i det slutliga jobbet identifierbara. Under arbetet tar jag bilder av arbete och resultat.

Tanken är att barnen skulle kunna göra tillsammans över gruppgränserna. Deltagande är naturligt frivilligt och ber dig att rapportera din grupp till personalen om du vill att ditt barn ska delta i projektet.

Med vänliga hälsningar

Laura Nukari